

Etik- och Energinätverk byggs i Helsingborg.

I en tid då klimatförändringar sker med förödande kraft är det viktigt att alla drar sina strån till den berömda sparstacken. Elkonsumtionen har ständigt ökat över tid medan oljeberoendet minskat. Svenska Kyrkan i Helsingborg har nyligen startat ett projekt där delaktigheten i miljöarbete nu sker. "Etik och energi" heter det treåriga projekt som tar ansvar för vår gemensamma framtid.

I Helsingborg har Svenska kyrkan 50 byggnader och en ofantlig massa kvadratmeter vilka ska värmas upp och belysas vilket kan anses vara en storkonsument av energi. Svenska kyrkan i Helsingborg använder årligen 1700 MWh el och 2800 MWh fjärrvärme - vilket kan jämföras med en normalvilla med eluppvärmning som använder 20 - 30 MWh under samma period. Och trots att 85 procent av kyrkans byggnader är anslutna till fjärrvärmeverket så finns det mer att göra.

Energikostnaderna sammantaget uppgår till 3,8 miljoner per år så varje besparing skulle generera stora summor i framtiden. Utanför de kalla fakta, i siffror, tillkommer de mer underliggande vinsterna, det som inte kan räknas i pengar, som ofta bokstaveras etik och goodwill.

- Kan vi bara spara tio procent årligen skulle detta vara ett mer än lyckat projekt, men det vore ju bra om alla i Svenska Kyrkan tänker miljömässigt också då genererar detta ringar på vattnet i sin tur. Det kanske vi inte ser i Kyrkans årsredovisning men som ändå är samhälls- och företagsekonomiska vinster.

Under hösten tog projektet form: projektledare utsågs, arbetsgruppen tillsattes, bestående av Lars Holmqvist, kyrkoherde i Filborna församling, Karl Olofsson, kyrkopolitiker, Mats Persson, vaktmästare i Raus församling och ledningsgruppen valdes: förutom Jonas Dahlgren, projektledare ingår Bo Andersson fastighetsingenjör och Bo Hansson, kyrkogårds- och fastighetschef.

Energikartläggningen är i sin linda men under våren och sommaren ska inventering av kyrkans byggnader utföras. Ivan Savic är ett värdefullt tillskott i den grupp som utför inventeringarna, som byggingenjör har han nu sin arbetspraktik knuten till projektet.

Genom en bättre reglering av värmen och den relativa fuktigheten kan bevarandet av kyrkobyggnaderna och de stora historiska kulturskatterna ske. Miljöbovarna i fråga, kan i dagsläget, åtgärdas då ventilationssystem som inte återvinner från-luften en andra gång, till fönster som inte håller måtten i energisnålhet och kanske bör bytas helt och hållet. Relativt enkla byten som på sikt ger enorma vinster.

Målbeskrivningen är framtagen över vad som ska ske i samfälligheten. Upptaktsmötet är avklarat och inventeringen har börjat: vilken utrustning som finns och hur denna används i tid.

När de första fem byggnaderna inventerades upptäckte man att mätningarna måste preciseras ännu mer.

- Vi har kontakt med Energikontoret i Skåne där man guidar oss.

Uppvärmningssystem, vattenburen kontra icke-vattenburen el, treglasfönster, fjärrvärme. Men det är de långsiktiga besparingarna som räknas i första hand.

Där kommer vi antagligen inte, rent ekonomiskt, att se de största plusen det är på byggnadssidan vi ändå kommer att göra detta. Men marginalerna, kanske 10-20 procent av besparingarna kommer säkert att kunna härledas till ändrat beteende.

- Stor del av våra kostnader går ju faktiskt till uppvärmning, säger Bo Andersson. En lokal som kanske används en och en halv timme i veckan frågar vi oss nu om den måste hålla 20 grader hela tiden? Trots att vi har fjärrvärme i många byggnader så kostar det och bara att sänka en grad skulle ge ett positivt resultat i årsredovisningen. Men även frågor av arten måste kyrkorna hålla 20 grader under gudstjänsten eller kan man behålla jackan på?

- Utnyttjning av vissa lokaler, måste vi också titta på och det är ju beteendefrågor också. Vi ska kanske inte längre använda dubbla lokaler för att man överlappat sluttid och nästa arrangemangs början med en kvart. Då är det bättre med en tidsplanering så att ett rum räcker för bägge verksamheterna, säger Jonas Dahlgren.

- Då är det viktigt att tänka ekonomiskt även om det är någon annan som betalar, i detta fallet kyrkan. Det är lättare att inte tänka på kostnader för att man har så mycket annat och tänka på. Det är ju inte heller så länge sedan som el var faktiskt en billig energikälla där vi inte alls tänkte på att spara. Visserligen hade vi en oljekris på 70-talet men den är det inte så många som tänker på varje dag. Och det är långt senare än detta som energipriserna börjat stiga, säger Ivan Savic.

Att alla lokaler måste ventileras är en självklarhet men på de gamla ventilationssystemen finns inte värmeväxlare, som återvinner frånluften.

- Detta måste vi se över och byte ska till på en två-tre ställen har vi redan kunnat konstatera. I dagsläget är det Elinebergskyrkan (byggår 1965) och Adolfbergskyrkan (byggår 1978) som kommer i första hand. Alltså de lite nyare kyrkorna behöver nu ännu nyare system.

- Hade dessa kyrkor byggts idag så hade byggnormen krävt bättre energihushållning och värmeisolering.

Det handlar om nyansering och fingertoppskänsla för kyrkans byggnader. Kyrkan måste profilera sig att vi faktiskt gör någonting för miljön. Det handlar även om etik och moral som en bärande målsättning för varje kristen. I det kompendium som är framtaget står det att läsa:

Människorna har kallats av Gud att förvalta Jorden för dess egen skull så att nuvarande och framtida generationer kan leva och njuta av dess frukter. (Genesis 2:15)

- Varje anställd kommer att få utbildning i ämnet men dessutom får de upprätta en egen handlingsplan över hur just de ska minska sin energianvändning. Det finns många myter där en av dessa är att de kostar mer och tända och släcka lampor vilket inte stämmer. Det räcker för de allra äldsta lysrören att vara avstängda en minut så lönar det sig, för att inte tala om de nya lysrören och glödlamporna, ja, då räcker det att dessa är avstängda mindre än så. Men i huvudsak handlar kyrkans etik och energiarbete om att göra våra anställda mer

energimedvetna i stort.

Nästan mangrann uppslutning vid informationsmötet av kyrkans anställda är en bra utgångspunkt i att detta är ett viktigt arbete. 160 av kyrkans 180 anställda var närvarande, då det även ska beaktas att vissa av kyrkans verksamheter bedrevs utan större inskränkningar denna eftermiddag.

Om målsättningen skissades fram på ett tidigt stadium så kommer handlingsplanen nu att ta form för projektledarens del. Energikartläggningen är Bo Anderssons och Ivans Savic uppgift att fortsätta med.

Att ändra attityder och i förlängningen beteenden är bland det svåraste som finns. Om inte en näst omöjlig, så åtminstone en svår uppgift. Kommer det inte bli knorr bland församlingsmedlemmarna av typen "ska vi behöva frysa i kyrkan nu också"?

- Det gäller att få församlingens medlemmar med oss tror inte jag kommer bli svårt. I och med utbildningen tror jag att församlingsmedlemmarna förstår vårt arbete och vår policy. Därför kommer det inte att knorras så mycket. Återigen kanske det inte behövs att sänkas någon värme om vi verkligen börjar utnyttja lokaler på ett energisparande sätt. Värmen behöver ju inte vara på fullt ös när ingen är där, Jonas Dahlgren.

- Församlingarna har ingen separat budget när det gäller energi utan det betalar Kyrkoförvaltningen centralt. Men nu när vi börjar mäta av byggnaderna så finns ju ett utrymme för att olika församlingar kan se hur duktiga de har varit på besparings sidan. Redan på upptaktsmötet utmanade Erik Eriksson de andra församlingarna att Gustav Adolfs församling ska bli bäst!

Bo Andersson ser optimistiskt på en lågenergisk tillvaro. Inte från personalen som individer utan den konkreta tillvaron i minskat användande av el och fjärrvärme. Där det numera finns väl tilltagna statliga bidrag att söka.

- Det vi kommer att göra när kartläggningarna är klara är att vi analyserar dessa siffror för att se vad vi kan göra de största nedslagen och komma med förslag till ansökningar av exempelvis offentliga ROT-avdrag, säger Bo Andersson.

Antal pastorat, församlingar och stift som gått med i nätverket "Etik och energi", ökar ständigt. Initiativtagare är Dan Melander, teolog, med ett enormt miljöintresse. Dan Melander eldsjäl som inte fick gehör på Kyrkomötet gick vidare och upptäckte det gedigna miljöintresset som alltså finns på gräsrotsnivå. Numera är Lunds stift anhängare av nätverket och i Helsingborg togs det kyrkopolitiska beslutet sommaren 2005. Initialt är det tänkt att driva nätverket i projektform under de tre nästkommande åren, med start 1 januari 2006. I framtiden kan även de goda kunskaperna som de församlingsaktiva fått med sig appliceras hem till deras egna bostäder - en enastående hävstångseffekt rent samhällsekonomiskt där Svenska kyrkan varit inspiratör.

Text och Foto: Louise Eek
louise.eek@comhem.se